

Επίπεδες Καμπύλες

Γενικά μία εξίσωση της μορφής:

$$f(x, y) = 0$$

παριστάνει μία **καμπύλη** στο επίπεδο xy ($\mathbb{R}^2$).

Μία καμπύλη μπορεί να δοθεί σε **παραμετρική μορφή** με δύο εξισώσεις:

$$\begin{cases} x = x(t) \\ y = y(t) \end{cases},$$

όπου t κάποια παράμετρος.

Παρακάτω, κάνουμε μία εκτενή καταγραφή των πιο βασικών επίπεδων καμπυλών που συναντάμε μαζί με τα πιο βασικά στοιχεία τους:

1. Ευθεία στο Επίπεδο

A. Γενική Εξίσωση Ευθείας σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$A \cdot x + B \cdot y + \Gamma = 0,$$

με $A \neq 0$ ή $B \neq 0$ ($|A| + |B| > 0$).

B. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$y - y_0 = \lambda \cdot (x - x_0).$$

Γ. Παραμετρική Μορφή:

$$\begin{cases} x = t \\ y - y_0 = \lambda \cdot (t - x_0) \end{cases}$$

ή ισοδύναμα:

$$\begin{cases} x = t \\ y = y_0 + \lambda \cdot (t - x_0) \end{cases}$$

άρα:

$$\vec{r}(t) = (t, y_0 + \lambda \cdot (t - x_0)).$$

2. Κύκλος Κέντρου $O(x_0, y_0)$ και Ακτίνας r_0

A. Γενική Εξίσωση Κύκλου σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$x^2 + y^2 + A \cdot x + B \cdot y + \Gamma = 0,$$

με $A^2 + B^2 - 4 \cdot \Gamma > 0$.

B. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$(x - x_0)^2 + (y - y_0)^2 = r_0^2.$$

Γ. Παραμετρική Μορφή:

$$\begin{cases} x - x_0 = r_0 \cdot \cos t \\ y - y_0 = r_0 \cdot \sin t \end{cases}$$

ή ισοδύναμα:

$$\begin{cases} x = x_0 + r_0 \cdot \cos t \\ y = y_0 + r_0 \cdot \sin t \end{cases}$$

άρα:

$$\vec{r}(t) = (x_0 + r_0 \cdot \cos t, y_0 + r_0 \cdot \sin t).$$

Δ. Εφαπτομένη Κύκλου:

$$x \cdot x_1 + y \cdot y_1 = r_0^2,$$

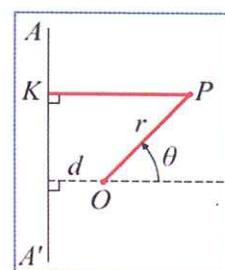
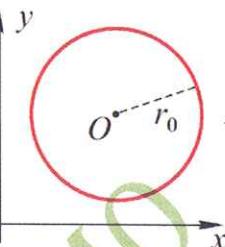
όπου (x_1, y_1) τυχαίο σημείο του κύκλου.

3. Κωνικές Τομές

Έστω $\varepsilon = \frac{PO}{PK}$ ο λόγος των αποστάσεων ενός σημείου P από

ένα σημείο O και από μία ευθεία AA'. Ο γεωμετρικός τόπος των σημείων P, για τα οποία $\varepsilon = \text{σταθ.}$, είναι μία κωνική τομή, με εξίσωση σε πολικές συντεταγμένες:

$$r = \frac{\varepsilon \cdot d}{1 - \varepsilon \cdot \cos \theta},$$

όπου η σταθερά ε καλείται εκκεντρότητα.

- Αν $\varepsilon < 1$, η κωνική τομή είναι Έλλειψη
- Αν $\varepsilon > 1$, η κωνική τομή είναι Υπερβολή
- Αν $\varepsilon = 1$, η κωνική τομή είναι Παραβολή.

I. **Έλλειψη Κέντρου $K(x_0, y_0)$ με Ήμιάξονες a και b , παράλληλους προς τους άξονες συντεταγμένων Ox και Oy**

A. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$\frac{(x - x_0)^2}{a^2} + \frac{(y - y_0)^2}{b^2} = 1.$$

B. Παραμετρική Μορφή:

$$\begin{cases} \frac{x - x_0}{a} = \cos t \\ \frac{y - y_0}{b} = \sin t \end{cases}$$

ή ισοδύναμα:

$$\begin{cases} x = x_0 + a \cdot \cos t \\ y = y_0 + b \cdot \sin t \end{cases}$$

άρα:

$$\vec{r}(t) = (x_0 + a \cdot \cos t, y_0 + b \cdot \sin t).$$

G. Εφαπτομένη Έλλειψης:

$$\frac{x \cdot x_1}{a^2} + \frac{y \cdot y_1}{b^2} = 1,$$

όπου (x_1, y_1) τυχαίο σημείου της έλλειψης.

Είναι:

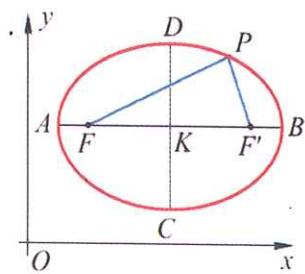
$$AB = 2 \cdot a$$

$$CD = 2 \cdot b$$

$$KF = KF' = \sqrt{a^2 - b^2}$$

$$|PF + PF'| = 2 \cdot a \text{ (P τυχαίο σημείο της έλλειψης)}$$

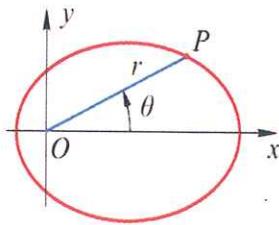
$$\varepsilon = \text{εκκεντρότητα} = \sqrt{1 - \frac{b^2}{a^2}}.$$

Αν το F ταυτίζεται με το O , έχουμε την εξίσωση της έλλειψης σε πολικές συντεταγμένες:

$$r = \frac{p}{1 - \varepsilon \cdot \cos \theta},$$

όπου $p = a \cdot (1 - \varepsilon^2)$.

II. Υπερβολή Κέντρου $K(x_0, y_0)$ με Ήμιάξονες a και b , παράλληλους προς τους άξονες συντεταγμένων Ox και Oy

A. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$\frac{(x - x_0)^2}{a^2} - \frac{(y - y_0)^2}{b^2} = 1.$$

B. Εφαπτομένη Έλλειψης:

$$\frac{x \cdot x_1}{a^2} - \frac{y \cdot y_1}{b^2} = 1,$$

όπου (x_1, y_1) τυχαίο σημείου της υπερβολής.

C. Ασύμπτωτες Υπερβολής:

$$\begin{cases} y = -\frac{b}{a} \cdot x \\ y = \frac{b}{a} \cdot x \end{cases}$$

Είναι:

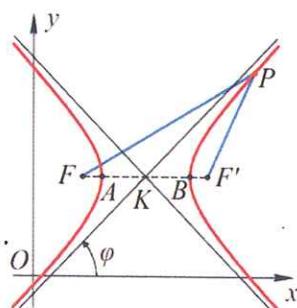
$$AB = 2 \cdot a$$

$$KF = KF' = \sqrt{a^2 + b^2}$$

$$|PF - PF'| = 2 \cdot a \quad (P \text{ τυχαίο σημείο της υπερβολής})$$

$$\varepsilon = \text{εκκεντρότητα} = \sqrt{1 + \frac{b^2}{a^2}}$$

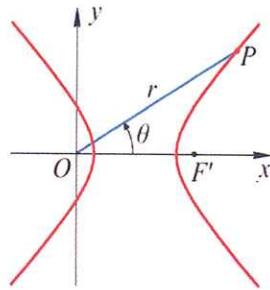
$$\tan \varphi = \frac{b}{a}.$$

Αν το F ταυτίζεται με το O , έχουμε την εξίσωση της υπερβολής σε πολικές συντεταγμένες:

$$r = \frac{p}{1 - \varepsilon \cdot \cos \theta},$$

όπου $p = a \cdot (\varepsilon^2 - 1)$.

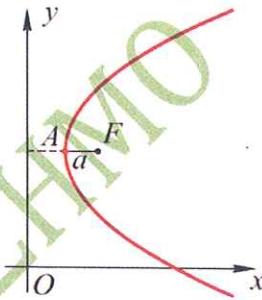

III. Παραβολή με άξονα παράλληλο προς τον άξονα Ox

A. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$(y - y_0)^2 = 4 \cdot a \cdot (x - x_0),$$

με $A(x_0, y_0)$ και $AF = a$.

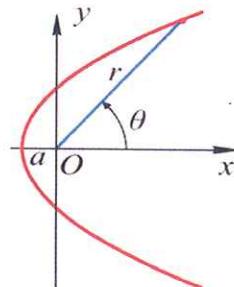
B. Εφαπτομένη Έλλειψης:

$$y \cdot y_1 = a \cdot (x + x_1),$$

όπου (x_1, y_1) τυχαίο σημείον του κύκλου.

Αν το F ταυτίζεται με το O , έχουμε την εξίσωση της παραβολής σε πολικές συντεταγμένες:

$$r = \frac{2 \cdot a}{1 - \cos \theta}.$$

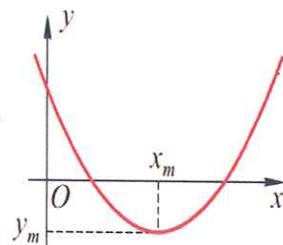

Ακόμα, η εξίσωση:

$$y = a \cdot x^2 + b \cdot x + c, a > 0,$$

παριστάνει παραβολή με συντεταγμένες ελαχίστου:

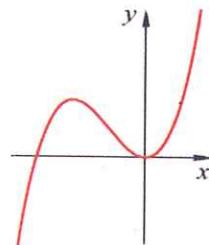
$$\begin{cases} x_m = -\frac{b}{2 \cdot a} \\ y_m = \frac{4 \cdot a \cdot c - b^2}{4 \cdot a} \end{cases}$$

4. Κυβική Παραβολή

Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

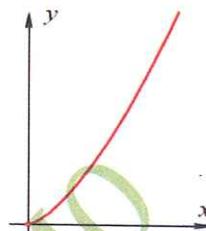
$$y = x^2 \cdot (x - \alpha).$$

5. Ημικυβική Παραβολή

Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$y = a \cdot x^{\frac{3}{2}}.$$

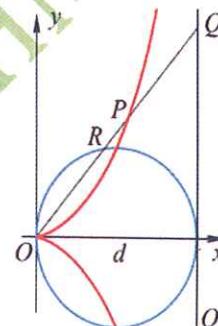

6. Κισσοειδής του Διοκλή

Το Q κινείται κατά μήκος της QQ' (εφαπτομένης του κύκλου και της κάθετης στον άξονα Ox) και παίρνουμε $OP = RQ$, όπου P είναι το σημείο που διαγράφει τη καμπύλη.

A. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$y^2 = \frac{x^3}{d - x}.$$

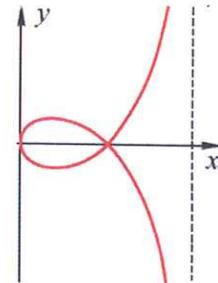
B. Εξίσωση σε Πολικές Συντεταγμένες:

$$r = d \cdot \sin \theta \cdot \tan \theta.$$

7. Στροφοειδής

Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$x^3 + x \cdot (a^2 + y^2) = 2 \cdot a \cdot (x^2 + y^2).$$

8. Φύλλο του Καρτέσιου

A. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

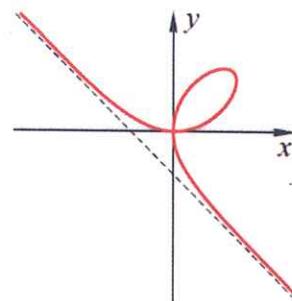
$$x^3 + y^3 = 3 \cdot a \cdot x \cdot y.$$

B. Παραμετρική Μορφή:

$$\begin{cases} x = \frac{3 \cdot a \cdot t}{1 + t^3} \\ y = \frac{3 \cdot a \cdot t^2}{1 + t^3} \end{cases}$$

άρα:

$$\vec{r}(t) = \left(\frac{3 \cdot a \cdot t}{1 + t^3}, \frac{3 \cdot a \cdot t^2}{1 + t^3} \right).$$

Γ. Ασύμπτωτη:

$$x + y + a = 0.$$

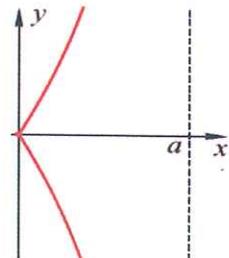
Δ. Εμβαδό:

$$E = \frac{3}{2} \cdot a^2.$$

9. Τριχοτομούσα

Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

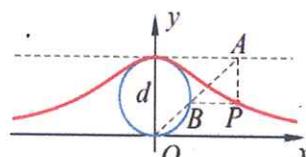
$$y^2 = \frac{x^2 \cdot (3 \cdot a + x)}{a - x}.$$

10. Μάγισσα της Agnesi

Το Α κινείται πάνω στην ευθεία $y = d$. Το Β είναι η τομή της OA με το σταθερό κύκλο κέντρου $(0, d/2)$ και διαμέτρου d . Το P είναι η τομή των ευθειών που φέρονται από τα Α και Β παράλληλες προς τους άξονες.

A. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$y = \frac{d^3}{x^2 + d^2}.$$

B. Παραμετρική Μορφή:

$$\begin{cases} x = d \cdot \cot \varphi \\ y = d \cdot \sin^2 \varphi \end{cases}$$

άρα:

$$\vec{r}(t) = (d \cdot \cot \varphi, d \cdot \sin^2 \varphi),$$

όπου:

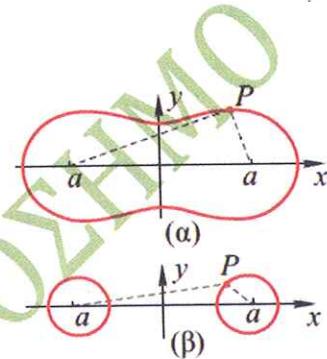
$$\varphi = \widehat{\text{AO}x}.$$

11. Ωοειδής του Cassini

Οι αποστάσεις του P από δύο σταθερά σημεία έχουν σταθερό γινόμενο ίσο με b^2 .

Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$(x^2 + y^2 + a^2)^2 - 4 \cdot a^2 \cdot x^2 = b^4.$$

Αν $a < b$ έχουμε το Σχήμα (α), ενώ αν $a > b$ έχουμε το Σχήμα (β).

12. Λημνίσκος του Bernoulli

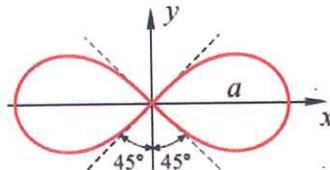
A. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$(x^2 + y^2)^2 = a^2 \cdot (x^2 - y^2).$$

B. Εξίσωση σε Πολικές Συντεταγμένες:

$$r^2 = a^2 \cdot \cos(2 \cdot \theta).$$

Γ. Εμβαδό (Ολικό):

$$E = a^2.$$

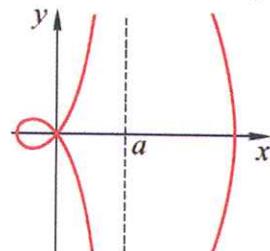
13. Κογχοειδής του Νικομήδη

A. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$(x^2 + y^2) \cdot (x - a)^2 = b^2 \cdot x^2.$$

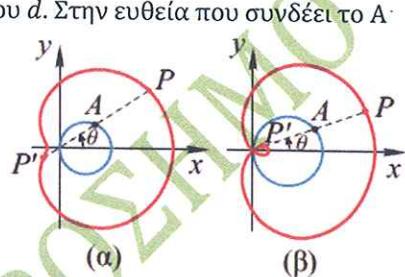
B. Εξίσωση σε Πολικές Συντεταγμένες:

$$r = \frac{a^2}{\cos \theta} + b.$$

14. Σαλίγκαρος του Pascal

Το A κινείται πάνω στο σταθερό κύκλο διαμέτρου d . Στην ευθεία που συνδέει το A με την αρχή των αξόνων παίρνουμε δύο σημεία P και P', με $PA = P'A = b < 2 \cdot d$, τα οποία διαγράφουν τη καμπύλη.

Εξίσωση σε Πολικές Συντεταγμένες:

$$r = b + d \cdot \cos \theta.$$

Αν $b < d$ έχουμε το Σχήμα (α), ενώ αν $b > d$ έχουμε το Σχήμα (β).

15. Καρδιοειδής

Ο κύκλος (B, a) κυλάει στο εξωτερικό του κύκλου (A, a) .

Το σημείο P διαγράφει τη καμπύλη.

A. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$(x^2 + y^2 - 2 \cdot \alpha \cdot x)^2 = 4 \cdot a^2 \cdot (x^2 + y^2).$$

B. Εξίσωση σε Πολικές Συντεταγμένες:

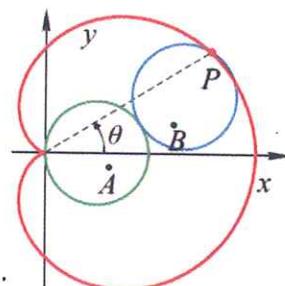
$$r = 2 \cdot \alpha \cdot (1 + \cos \theta).$$

Γ. Μήκος (Ολικό):

$$L = 8 \cdot \alpha.$$

Δ. Εμβαδό:

$$E = \frac{3}{2} \cdot \pi \cdot a^2.$$

16. Αστροειδής

Ο μικρός κύκλος με ακτίνα $\alpha/4$ κυλάει μέσα στο μεγάλο κύκλο με ακτίνα α . Το σημείο P διαγράφει τη καμπύλη.

A. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$x^{2/3} + y^{2/3} = a^{2/3}.$$

B. Παραμετρική Μορφή:

$$\begin{cases} x = \alpha \cdot \cos^3 \varphi \\ y = \alpha \cdot \sin^3 \varphi \end{cases}$$

άρα:

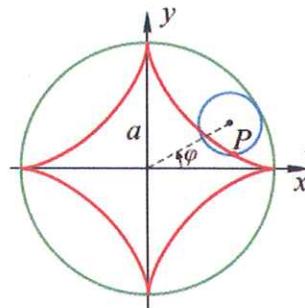
$$\vec{r}(t) = (\alpha \cdot \cos^3 \varphi, \alpha \cdot \sin^3 \varphi).$$

Γ. Μήκος (Ολικό):

$$L = 6 \cdot \alpha.$$

Δ. Εμβαδό:

$$E = \frac{3}{8} \cdot \pi \cdot a^2.$$

17. Τρίφυλλο Ρόδο

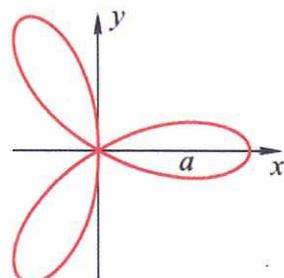
Εξίσωση σε Πολικές Συντεταγμένες:

$$r = \alpha \cdot \cos(3 \cdot \theta).$$

Γενικά, για n περιττό, η εξίσωση:

$$r = \alpha \cdot \cos(n \cdot \theta)$$

έχει n φύλλα.

18. Τετράφυλλο Ρόδο

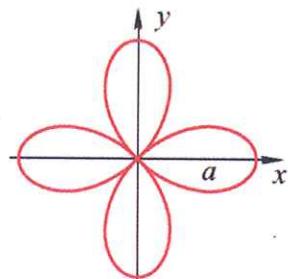
Εξίσωση σε Πολικές Συντεταγμένες:

$$r = \alpha \cdot \cos(2 \cdot \theta).$$

Γενικά, για n άρτιο, η εξίσωση:

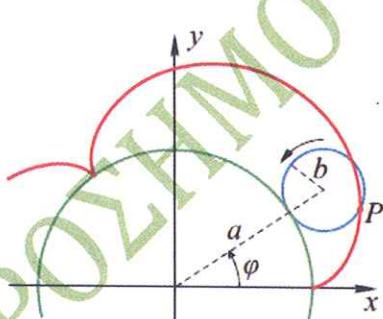
$$r = \alpha \cdot \cos(n \cdot \theta)$$

έχει $2 \cdot n$ φύλλα.

19. Επικυκλοειδής

Ο μικρός κύκλος κυλάει στο εξωτερικό του μεγάλου. Το σημείο P είναι σταθερό ως προς το μικρό κύκλο, απέχει c από το κέντρο του και διαγράφει τη καμπύλη.

Παραμετρική Μορφή:

$$\begin{cases} x = (\alpha + b) \cdot \cos \varphi - c \cdot \cos \left(\frac{\alpha + b}{b} \cdot \varphi \right) \\ y = (\alpha + b) \cdot \sin \varphi - c \cdot \sin \left(\frac{\alpha + b}{b} \cdot \varphi \right) \end{cases}$$

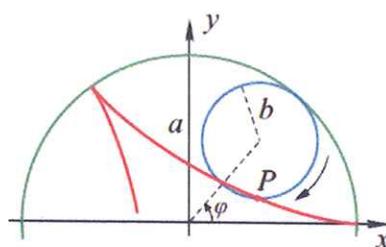
άρα:

$$\vec{r}(t) = \left((\alpha + b) \cdot \cos \varphi - c \cdot \cos \left(\frac{\alpha + b}{b} \cdot \varphi \right), (\alpha + b) \cdot \sin \varphi - c \cdot \sin \left(\frac{\alpha + b}{b} \cdot \varphi \right) \right).$$

Στο παραπάνω σχήμα απεικονίζουμε τη περίπτωση όπου $b = c$.

20. Υποκυκλοειδής

Ο μικρός κύκλος κυλάει στο εσωτερικό του μεγάλου. Το σημείο P είναι σταθερό ως προς το μικρό κύκλο, απέχει c από το κέντρο του και διαγράφει τη καμπύλη.

Παραμετρική Μορφή:

$$\begin{cases} x = (\alpha - b) \cdot \cos \varphi + c \cdot \cos \left(\frac{a-b}{b} \cdot \varphi \right) \\ y = (\alpha - b) \cdot \sin \varphi - c \cdot \sin \left(\frac{a-b}{b} \cdot \varphi \right) \end{cases}$$

άρα:

$$\vec{r}(t) = \left((\alpha - b) \cdot \cos \varphi + c \cdot \cos \left(\frac{a-b}{b} \cdot \varphi \right), (\alpha - b) \cdot \sin \varphi - c \cdot \sin \left(\frac{a-b}{b} \cdot \varphi \right) \right).$$

Στο παραπάνω σχήμα απεικονίζουμε τη περίπτωση όπου $b = c$.

21. Κυκλοειδής

Ο κύκλος (K, a) κυλάει πάνω στον άξονα Ox .

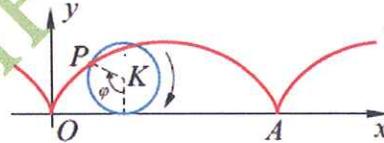
Το σημείο P είναι σταθερό στη περιφέρεια και διαγράφει τη καμπύλη.

A. Παραμετρική Μορφή:

$$\begin{cases} x = a \cdot (\varphi - \sin \varphi) \\ y = a \cdot (1 - \cos \varphi) \end{cases}$$

άρα:

$$\vec{r}(t) = (a \cdot (\varphi - \sin \varphi), a \cdot (1 - \cos \varphi)).$$

B. Μήκος του Τόξου OA:

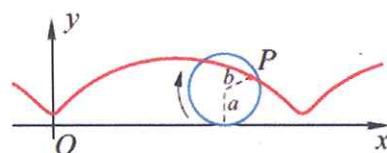
$$s = 8 \cdot \alpha.$$

C. Εμβαδό ενός Τμήματος:

$$E = 3 \cdot \pi \cdot a^2.$$

22. Τροχοειδής

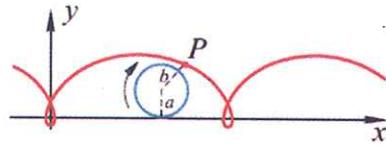
Ο κύκλος με ακτίνα a κυλάει πάνω στον άξονα Ox . Το σημείο P είναι σταθερό ως προς το κύκλο, απέχει απόσταση b από το κέντρο και διαγράφει

τη καμπύλη.

Παραμετρική Μορφή:

$$\begin{cases} x = a \cdot \varphi - b \cdot \sin \varphi \\ y = a - b \cdot \cos \varphi \end{cases}$$

άρα:

$$\vec{r}(t) = (a \cdot \varphi - b \cdot \sin \varphi, a - b \cdot \cos \varphi)$$

Αν $b < a$ έχουμε το άνω Σχήμα, ενώ αν $b > a$ έχουμε το κάτω Σχήμα.

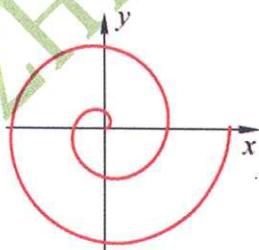
Στη περίπτωση όπου $a = b$, λαμβάνουμε τη Κυκλοειδή καμπύλη που αναφέραμε πιο πάνω.

23. Σπείρα

I. Γραμμική Σπείρα (του Αρχιμήδη)

Εξίσωση σε Πολικές Συντεταγμένες:

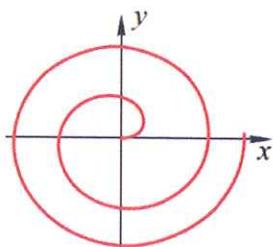
$$r = \alpha \cdot \theta$$

II. Παραβολική Σπείρα

Εξίσωση σε Πολικές Συντεταγμένες:

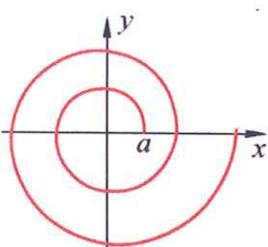
$$r^2 = 4 \cdot \pi \cdot \theta$$

III. Λογαριθμική Σπείρα

Εξίσωση σε Πολικές Συντεταγμένες:

$$r = \alpha \cdot e^{b \cdot \theta}$$

24. Ενειλιγμένη Κύκλου

Το σημείο P είναι το άκρο ενός σχοινιού που είναι τυλιγμένο σ' ένα κύκλο ακτίνας a . Το σκοινί ξετυλίγεται και το P διαγράφει τη καμπύλη.

Παραμετρική Μορφή:

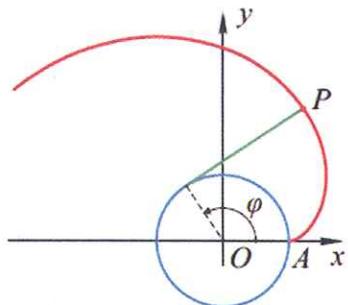
$$\begin{cases} x = a \cdot (\cos \varphi + \varphi \cdot \sin \varphi) \\ y = a \cdot (\sin \varphi - \varphi \cdot \cos \varphi) \end{cases}$$

άρα:

$$\vec{r}(t) = (a \cdot (\cos \varphi + \varphi \cdot \sin \varphi), a \cdot (\sin \varphi - \varphi \cdot \cos \varphi)).$$

Μήκος Τόξου:

$$s = \frac{1}{2} \cdot \alpha \cdot \varphi^2.$$

25. Αλυσοειδής

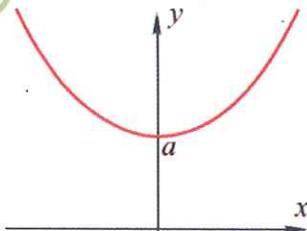
Στο διπλανό σχήμα απεικονίζεται μία ομογενής αλυσίδα αναρτημένη μεταξύ δύο σημείων.

A. Εξίσωση σε Καρτεσιανές Συντεταγμένες:

$$y = \frac{a}{2} \cdot (e^{x/a} + e^{-x/a}).$$

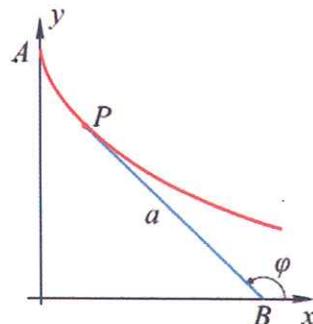
B. Μήκος από $-x$ έως x :

$$s = 2 \cdot \alpha \cdot \sinh\left(\frac{x}{a}\right).$$

26. Έλκουσα

Η καμπύλη αρχίζει από το σημείο $A(a, 0)$. Η εφαπτομένη στο τυχόν σημείο P τέμνει τον άξονα Ox στο σημείο B . Το μήκος PB παραμένει σταθερό και ίσο με a .

Παραμετρική Μορφή:

$$\begin{cases} x = a \cdot \left[\cos \varphi + \ln \left(\tan \left(\frac{\varphi}{2} \right) \right) \right], \\ y = a \cdot \sin \varphi \end{cases}$$

άρα:

$$\vec{r}(t) = \left(a \cdot \left[\cos \varphi + \ln \left(\tan \left(\frac{\varphi}{2} \right) \right) \right], a \cdot \sin \varphi \right).$$

Σχόλιο: Γενικά, οι καμπύλες που δίνονται στη μορφή:

$$y = f(x)$$

επιδέχονται την ακόλουθη παραμετρική μορφή:

$$\vec{r}(t) = (t, f(t)).$$

Φοιτητικό Πρόσημο